

ด่วนมาก

ที่ กท ๐๓๐๘/ ๓๕๕๗

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขรับ..... ๑๒๐๗๕/๖๘๘
วันที่..... ๖๖ พ.ย. ๕๕
เวลา..... ๑๓.๓๗ น.

กรมยุทธการทหาร
กองบัญชาการกองทัพไทย
๑๒๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๖๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๐

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ด่วนมาก ที่ สผ ๐๐๑๐/๑๑๔๗๕
ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ข้อมูลความร่วมมือระดับภูมิภาคในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก
๒. ข้อมูลสถานการณ์ระหว่างประเทศและภายในภูมิภาค

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอรับการสนับสนุนข้อมูลการดำเนินการและ
ท่าทีของประเทศในประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ตลอดจนประเด็นที่เห็น
ว่าฝ่ายไทยควรหยิบยกขึ้นเพื่อผลักดันในที่ประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๐
(The 20th Annual Meeting of the Asia - Pacific Parliamentary Forum : APPF) รายละเอียด
ตามอ้างถึงนั้น กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ขอส่งข้อมูลดังกล่าว โดยมีรายละเอียดตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาทราบ

กลุ่มงานกิจการพิเศษ

รับที่ ๑๐๓/๒๕๕๕

วคท. ๒๘-๑๑-๕๕

เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ... กัญญา

พลอากาศตรี

ขอแสดงความนับถือ

(ถาวร มณีพุกษ์)

รองเจ้ากรมยุทธการทหาร ทำการแทน
เจ้ากรมยุทธการทหาร

กรมยุทธการทหาร

โทร. ๐ ๒๕๗๕ ๖๑๗๙

ความร่วมมือระดับภูมิภาคในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก : มุมมองของประเทศไทย

กล่าวนำ: สถานการณ์ความมั่นคงของโลกและภูมิภาค

ตั้งแต่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ซึ่งหมายถึงการยุติของสงครามเย็น ทำให้ภาพของสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สภาพด้านยุทธศาสตร์ได้เปลี่ยนจาก ๒ ขั้ว เป็นขั้วเดียว สหรัฐอเมริกา กลายเป็นมหาอำนาจเดียวในโลก ที่มีอำนาจทั้งในด้านเศรษฐกิจ การทหาร และเทคโนโลยี จึงมีอำนาจในการกำหนดทิศทางทางการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศได้ จากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังกล่าว ทำให้เกิดกลุ่มความมั่นคงและเศรษฐกิจทั่วโลก เพื่อพยายามถ่วงดุลย์อำนาจของสหรัฐฯ และป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ทำให้หลายๆ ประเทศหันไปเน้นการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงอุดมการณ์หรือหลักนิยมใดๆ เช่นในอดีต ในขณะที่เดียวกันประเทศตะวันตก เช่น สหรัฐฯ พยายามนำเสนอแนวความคิดของระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ให้แก่ประเทศต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยกฎระเบียบประชาธิปไตย การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน การค้าเสรี และการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานแรงงานและอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนาให้มีการต่อต้าน

นอกจากนั้น ภาพของการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมของโลก ยังได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ โลกใหม่นี้หมกหมุ่นกับการก้าวตามเทคโนโลยี ทำให้ข้อแตกต่างของระบบการเมืองมีความหมายน้อยลง การเผชิญหน้าทางอุดมการณ์ทำให้เกิดความร่วมมือและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์คือเหตุผลหลักที่ทำให้ความนึกคิด แนวทางความเป็นอยู่ และมาตรฐานของการดำรงชีวิตในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างสะดวก รวดเร็ว ก่อให้เกิดการลอกเลียน และการตระหนักรู้คุณค่าระหว่างประเทศในเรื่องประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การค้าเสรี และการรักษาสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดโครงข่ายระหว่างประเทศ เช่น หน่วยงานเอกชน สื่อ หน่วยงานประชาคม และหน่วยงานข้ามชาติ เพื่อกระจายแนวความคิดของระเบียบโลกใหม่ที่มีผลกระทบต่อการเมืองและสังคมของหลายประเทศ เกิดการแสวงประโยชน์ จากการค้าระหว่างประเทศ และจากทรัพยากรของประเทศอื่นๆ โดยดำเนินการผ่านธุรกิจข้ามชาติ และมีการโอนเงินและขยายฐานการผลิตจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ทั้งนี้จุดได้เปรียบในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในรูปแบบนี้ได้แก่ ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการเศรษฐกิจ ความเชี่ยวชาญของบุคลากร และต้นทุน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็ยังคงมีการแข่งขันระหว่างกัน โดยจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งเครือข่ายพันธมิตรและหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์

ท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร โลกที่ไร้พรมแดนก็ยังเผชิญปัญหาต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นก็คือภัยจากการก่อการร้าย การลักลอบค้ามนุษย์และยาเสพติด การลักลอบเข้าประเทศและการทำงานโดยผิดกฎหมาย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความพยายามของกลุ่มชนต่างเชื้อชาติและศาสนาในการแบ่งแยกรัฐ รวมถึงปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โรคติดต่อข้ามชาติ และความมั่นคงของสังคมและของมนุษย์ ซึ่งมีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองของหลายๆ ประเทศ และนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศในอนาคต อาจยอมรับได้ว่า ภายหลังกุศสงครามเย็น ความขัดแย้งชั้นพื้นฐานต่างๆ ที่เคยนิ่งเงียบ กลับปะทุขึ้นมาอีกครั้ง ทำให้จำเป็นต้องมีการใช้กำลัง เกิดสงครามกลางเมือง การก่อการร้าย และจลาจล รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในที่ต่างๆ ทั่วโลก เช่น ระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ อินเดีย-ปากีสถาน เซเชเนี่ย คาบสมุทรมเกาหลี่ ทะเลจีนใต้ และ

หมู่เกาะสแปรตลีย์และพาราเซล ความขัดแย้งทั้งหมดนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งถึงแม้ว่ายังไม่มีความรุนแรง แต่ก็สามารถเป็นจุดปะทุได้เสมอ

เป็นที่แน่ชัดว่าภัยจากการก่อการร้ายมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น มีการกำหนดเป้าหมายโจมตีเป็นสถานที่สำคัญของสหรัฐและพันธมิตร มีความเป็นไปได้ที่จะมีการใช้อาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูง อาทิ นิวเคลียร์ เคมี ชีวภาพ แต่ก็ไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าจะเป็นอาวุธชนิดใด เมื่อไร และที่ใด เพราะการวางแผนของกลุ่มผู้ก่อการร้ายมีความซับซ้อน ทั้งนี้การก่อการร้ายอาจกลายเป็นสงครามได้ ดังตัวอย่างการโจมตี World Trade Center เมื่อ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๑ ซึ่งกลายเป็น “War on Terrorism” ในอัฟกานิสถาน

เหตุการณ์ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๑ มีผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากในหลายๆ ด้าน ซึ่งรวมถึงความร่วมมือกับสหรัฐฯ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา ประเทศไทยเองก็มีโอกาสที่จะถูกโจมตี ผลจากการปฏิบัติการของสหรัฐฯ ในอัฟกานิสถาน ทำให้เครือข่ายการก่อการร้ายกระจัดกระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ ของโลก ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การสหประชาชาติและเป็นพันธมิตรของหลายประเทศจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ เพื่อสนับสนุนองค์การสหประชาชาติ องค์กรเพื่อสันติภาพ และประเทศอื่นๆ ในการฟื้นฟูและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมตามความต้องการ โดยการเข้าร่วมจะต้องตั้งอยู่บนผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ภายหลังจาก War on Terrorism กลุ่มผู้ก่อการร้ายได้ขยายฐานอำนาจไปยังยุโรป เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนั้น ในปัจจุบันเรายังเผชิญกับภัยในรูปแบบใหม่ เช่น ภาวะโลกร้อน การแพร่กระจายของโรคภัยใหม่ๆ อาทิ เอดส์ และไข้หวัดนก ซึ่งภัยทั้งหลายเหล่านี้เป็นสิ่งท้าทายต่อนโยบายด้านกลาโหมและการต่างประเทศ ทั้งนี้ยังมีปัญหาของการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากร การตลาดแคลนอาหาร การทำลายทรัพยากร ซึ่งเมื่อผนวกรวมกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ยิ่งทำให้ปัญหานั้นทวีคูณและกระทบต่อความมั่นคงเป็นอย่างมาก ภัยรูปแบบใหม่ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บิดเบี้ยวของโครงสร้างของสภาพแวดล้อมความมั่นคง จึงทำให้ยากต่อการหยั่งรู้ อย่างชัดเจน ซึ่งเราอาจทราบเพียงถึงความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้ว เราอาจควบคุมอะไรไม่ได้ เราไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่าอะไรจะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมความมั่นคงจริงๆ ในอนาคต ทั้งนี้เราจะต้องใช้พยากรณ์ดังกล่าวเพื่อประเมินความเสี่ยงและการเตรียมพร้อม

การปรับย้ายฐานศูนย์อำนาจ

การเปลี่ยนแปลงของระบบในภูมิภาค

ในปัจจุบัน แนวความคิดของคำว่า “ศูนย์อำนาจ” นั้นไม่พอที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้ เพราะมีปัจจัยอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งหากมองในภาพรวมของสถานการณ์โลก จะเห็นว่ามีแนวปรับย้ายฐานอำนาจไปเป็น แบบหลายขั้ว (multi-polar) ดังเห็นได้จากการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนด้านความร่วมมือ การดำเนินการร่วมกัน หรือแม้ว่าการแข่งขันกันโดยสันติวิธี ทั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการกระจายอำนาจทางการเมือง จึงทำให้การใช้คำ เช่น การผงาดของจีนและอินเดีย (rise of China and India) อาจเกิดการตีความที่คลาดเคลื่อน นอกจากนั้นประเทศจีนเองก็ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ซึ่งมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำทางทางเศรษฐกิจ และยังมีกรอบของอาเซียน จึงเห็นได้ว่าเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเมืองในลักษณะของหลายขั้ว อีกปัญหาหนึ่งก็คือ ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคไม่มีความต้องการที่จะอยู่ในเกมการเมือง เศรษฐกิจ ของการปรับย้ายฐานอำนาจนี้ จึงมีท่าทีเชิงลบต่อการที่มหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ และจีน ต้องการดึงเข้ามาให้มีส่วนร่วมด้วย แต่

ในทางตรงกันข้ามประเทศต่างๆ กลับต้องการให้มีแนวทางความร่วมมือระหว่างกัน ทำให้มีความซับซ้อนในการคาดคะเนทิศทางของการเมืองในภูมิภาคนี้ได้ในอนาคตอันใกล้

สำหรับกรอบของอาเซียน อาจกล่าวได้ว่าอาเซียนต้องการความร่วมมือในรูปแบบ “หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์” (strategic partnerships) มากกว่ารูปแบบ “พันธมิตร” ทำให้อาเซียนเองอาจเกิดปัญหาที่จำเป็นต้องกลับไปเผชิญกับการเข้าร่วมเป็น “พันธมิตร” เพื่อให้ฐานอำนาจมีการปรับอย่างสมดุล รวมทั้งความพยายามในการดำรงสันติภาพของภูมิภาค ด้วยมาตรการป้องปรามต่างๆ อีกด้วย ทำให้อาเซียนมีแนวโน้มที่จะปรับไปในทิศทางที่มีความสมดุลมากขึ้น นอกเหนือจากนั้นยังมีกลไกความมั่นคงอื่นๆ อาทิ ระบบพันธมิตรที่มีสหรัฐเป็นแกนกลาง ระบบเครือข่ายที่มีจีนและรัสเซียร่วมด้วย เป็นต้น

จากสถานการณ์ข้างต้น ซึ่งสื่อเค้าว่าองค์กรระหว่างประเทศ อย่างเช่น องค์กรสหประชาชาติ IMF จำเป็นต้องมีการปฏิรูปในโครงสร้างการบริหารจัดการใหม่ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นความต้องการด้านพลังงานและประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ประเทศมหาอำนาจให้ความสำคัญ จะยิ่งทำให้องค์กรระหว่างประเทศเหล่านี้ต้องปรับเปลี่ยนและพยายามสร้างบรรยากาศของความร่วมมือให้เกิดขึ้น นอกจากนั้น การพัฒนาโลกให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองสภาพแวดล้อมและประเด็นใหม่ๆ ดังกล่าว อาจต้องทำให้บางประเทศยอมสูญเสียพลังอำนาจการควบคุมบางส่วนไป ซึ่งผลสำเร็จจะมีมากน้อยประการใด ขึ้นอยู่กับความยินยอมในการสูญเสียอำนาจดังกล่าวเพื่อให้กลไกที่นอกเหนือจากกลไกของชาติสามารถดำเนินการได้

กลไกความร่วมมือระดับภูมิภาค

เป็นที่แน่ชัดว่าอาเซียนกำลังมุ่งหน้าสู่การรวมตัวกันในระดับพหุภาคี และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนในการพัฒนาภูมิภาคเอเชีย โดยยึดรูปแบบของการ “ต้อนรับทุกฝ่ายและไม่ทำตัวเป็นภัยต่อฝ่ายใด” ผ่านกระบวนการสร้างความมั่นใจซึ่งกันและกันและความโปร่งใส อาทิ การจัดตั้งอาเซียนบวกประเทศคู่เจรจา ประกอบด้วยกลุ่มที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจ ๓ กลุ่ม ที่มีการจัดตั้งตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๙๗ และความริเริ่มที่จะให้กลุ่มอาเซียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการรวมตัวกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

ถึงแม้ว่าภูมิภาคเอเชียจะประสบผลสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มพหุภาคีขึ้น แต่เป็นที่ทราบกันทั้งในและนอกกลุ่มเอเชียว่า ยังคงมีปัญหาในแง่ความร่วมมือระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นที่ค่อนข้างแน่ชัดว่าการประชุม ASEAN Regional Forum (ARF) ซึ่งเป็นเวทีเดียวของภูมิภาคเอเชียตะวันออก ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงระหว่างประเทศได้ รวมทั้งปัญหาความมั่นคงด้านพลังงาน การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ความแตกต่างทางรายได้ของสังคม และเรื่องความมั่นคงในรูปแบบใหม่อื่นๆ ซึ่งรวมถึงปัญหาโลกร้อน

บทบาทของสหรัฐฯ และจีน ในภูมิภาค

สหรัฐฯ ยังคงเป็นหุ้นส่วนที่สำคัญของภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออก ด้วยมุมมองที่ว่าสหรัฐฯ มีพลังอำนาจทางทหารและมีเจตนาารมณ์ช่วยเหลือเพื่อให้สังคมดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังมีทัศนคติในเชิงลบระหว่างอาเซียนกับสหรัฐฯ ก็ตาม รวมถึงการลี้ภัยที่จะเข้าช่วยเหลือในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ.๑๙๙๗ ของรัฐบาลประธานาธิบดี Clinton และการเมินเฉยของระดับผู้นำสหรัฐฯ ในการเข้าร่วมเวทีประชุมภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเกือบทุกประเทศในเอเชียอยากเห็นสหรัฐฯ มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ทั้งนี้ในช่วงที่สหรัฐฯ ห่างหายไป จีนเองได้มีโอกาสเข้ามาแทนที่ แม้ว่าจีนเคยใช้ยุทธศาสตร์ Big Power Diplomacy ในอดีต แต่ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนเป็น Neighbourhood

Diplomacy ซึ่งสะท้อนเห็นได้จากการมีส่วนร่วมของจีนใน กลุ่มอาเซียนบวกสาม และ ARF การลงนามในสนธิสัญญา Treaty of Amity and Cooperation กับอาเซียน และการมีบทบาททางเศรษฐกิจในภูมิภาคมากขึ้น นอกจากนี้จีน ยังได้แสดงท่าทีร่วมมือในการเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะในช่วงที่ดูเหมือนว่าสหรัฐฯ จะละเลย จีนได้ แสดงบทบาทการนำในเวทีการเจรจา ๖ ฝ่าย เรื่องปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือ และบทบาทการเจรจาอื่นๆ ซึ่งจีนนิยม ดำเนินการในรูปแบบของทวิภาคีเป็นส่วนใหญ่ ผลของการพัฒนาความสัมพันธ์ระดับพหุภาคีในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงของสถาบันต่างๆ อย่างกว้างขวางในระดับภูมิภาคและระดับโลก

การเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์ทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบของการบูรณาการ

การเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์ทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นผลจากโลกาภิวัตน์ของเศรษฐกิจ โลก ซึ่งส่งผลให้เกิดการบูรณาการและการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีการจัดระเบียบกำหนด กฎเกณฑ์ขึ้นใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องของการค้าและการเงิน ว่าองค์กรหรือเวทีใดมีความเหมาะสมในการกำหนดกฎ กติกาดังกล่าว ถึงแม้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของเอเชียจะอยู่ในเกณฑ์บวก แต่ก็ยังคงต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่บ่อน ทำลายการเติบโตและความมั่นคง ตัวอย่างเช่น การแข่งขันทางด้านทรัพยากร ซึ่งสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งได้ใน อนาคต นอกจากนี้เป็นที่แน่ชัดว่ารากฐานของความขัดแย้งนั้นอยู่ที่ความแตกต่างของการเติบโต ส่งผลต่อ ชีตความสามารถของแต่ละประเทศและระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐกิจได้ก็ตามที่มีการบูรณาการที่ดี ก็ยังสามารถพังทลายได้จากผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น เศรษฐกิจฟองสบู่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ขนานใหญ่ต่อเศรษฐกิจในภูมิภาค ดังนั้นเพื่อลดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จำต้องมีผู้นำทางการเมืองที่รับผิดชอบและ การบริหารจัดการที่ดี

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้า

การเติบโตทางการค้าของโลกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีอัตราที่สูง ในปัจจุบันอัตราการเติบโตอยู่ที่ ๑๒ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นอัตราที่ไม่แท้จริง เนื่องจากจีนและอินเดียมีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว กอปรกับการ แดกตัวเป็นหลายๆ ส่วนของเศรษฐกิจของอดีตสหภาพโซเวียต การเพิ่มราคาอย่างสูงลิ่วของน้ำมันและอาหาร รวมทั้ง การโยกย้ายฐานอุตสาหกรรมและการเกิดสภาวะไม่สมดุลทางการค้าและการบริหารจัดการทางการเมือง ยังคงเป็นประเด็น ถกเถียงสำหรับรัฐบาลต่างๆ

อีกประเด็นหนึ่งคือการเกี่ยวโยงทางการค้าภายในกลุ่มประเทศในเอเชีย ซึ่งในอดีตจะเป็นการค้าข้ามทวีป แต่ ในปัจจุบัน มากกว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์เป็นการค้าภายในทวีปเอเชีย และเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกจะมี จีนเป็นประเทศคู่ค้าหลัก โดยแท้จริงแล้วจีนอาจได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐฯ แต่ในทางกลับกันจีนขาดดุลการค้ากับ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก การค้าในเอเชียแปซิฟิกมีความสมดุลมากกว่าที่ได้เคยมีการประมาณการไว้

ข้อตกลงการค้าเสรี (free trade agreements: FTA) เป็นกลไกที่สำคัญอีกกลไกหนึ่ง โดยเปลี่ยนแปลง รูปแบบของการค้าในภูมิภาค และจะนำไปสู่การปฏิรูปภายในประเทศและการบูรณาการระหว่างประเทศหรือ อนุภูมิภาค ทำให้เกิดผลบวกทางการค้าในภูมิภาคและการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม FTA มีผลในเชิงลบต่อบทบาทการค้าโลกและจำกัดขอบเขตการค้าและการดำเนินการตามกระบวนการการค้าโลกภายใต้กฎบัตรของ องค์กรการค้าโลก (World Trade Organization) พร้อมกันนี้ประเทศต่างๆ ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญระหว่าง

ข้อตกลงการค้าเสรีและข้อตกลงระดับทวิภาคี ดังเช่นการจัดทำรูปแบบการค้าที่เหมาะสม (best practices) สำหรับการค้าเสรีซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของ APEC

จีนกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่

เป็นที่แน่ชัดว่าจีนมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเติบโตและผลกระทบต่างๆ ในภูมิภาค ด้วยแรงงานที่มีประมาณ ๑๐๘ ล้านคน และการได้เปรียบในค่าแรง จะทำให้จีนมีศักยภาพในการแข่งขันได้อีกอย่างน้อย ๒๐ ปี จีนกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาขบวนการผลิต ไม่เพียงแต่เร็วกว่าถูกกว่าเท่านั้น ยังจะได้คุณภาพที่ดีกว่าอีกด้วย ทั้งนี้มีการประมาณการว่า ประมาณ ๓๑ เปอร์เซ็นต์ ของการนำเข้าของจีนที่ไม่ใช่น้ำมัน เป็นการนำเข้าอะไหล่และชิ้นส่วนสำหรับการประกอบ ทำให้จีนกลายเป็น “ประเทศที่สามารถผลิตได้ทุกอย่าง”

อย่างไรก็ตาม จีนยังคงเผชิญต่อข้อจำกัดต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าแรงที่เพิ่มขึ้น การกีดกันทางการค้าจากสหรัฐฯ ปัญหามลพิษและการทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคเหนือของจีน นอกจากนี้จีนยังคงต้องสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและร่วมกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค

การผงาดของอินเดียคือความท้าทายของอินเดีย

กระบวนการเปิดเสรีของอินเดียเกิดขึ้นเมื่อ ๑๖ ปีที่แล้ว ซึ่งถึงแม้ว่าอินเดียจะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริการ แต่อุตสาหกรรมทางการผลิตของประเทศยังคงมีขนาดเล็ก ตัวเลขอัตราการเติบโตอย่างเป็นทางการของอินเดียอยู่ที่ ๙ - ๑๐ เปอร์เซ็นต์ หากแต่การขยายทางระบบสาธารณสุขโรคและเกษตรกรรมอยู่ที่เพียง ๘ และ ๒ เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ซึ่งยังคงต้องมีการพัฒนาต่อไป

ถึงแม้ว่าประชากรท้องถิ่นของอินเดียประมาณ ๗๐๐ ล้านคน ยังมีรายได้เพียง ๑ เหรียญสหรัฐต่อวัน อินเดียได้มองว่าประชากรนั้นเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการช่วยส่งเสริมการเติบโต พร้อมกันนี้อินเดียยังมีประชากรอีก ๕๐๐ ล้านคนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี ซึ่งยังคงต้องพัฒนาฝีมือแรงงาน และมีอีก ๓๐ - ๔๐ ล้านคนที่ก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้อินเดียคาดว่าจะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ถึง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ในอนาคต

การเติบโตของอินเดียนั้นถูกนำโดยภาคเอกชน ภายใต้กฎระเบียบที่ผ่อนเบา และมีอุตสาหกรรมหลายประเภทที่มีบทบาทในเวทีโลก ที่ใช้แรงงานเป็นอย่างมาก การที่ภาคเอกชนมีการเติบโตอย่างมากทำให้อินเดียมีอุปทานสูง นอกจากนั้นยังคงมีความจำเป็นที่อินเดียและจีนจะต้องมีความร่วมมือและมีการพูดคุยกัน เพื่อให้อินเดียสามารถขยายฐานการลงทุนและการจัดหานอกประเทศได้

ความสำคัญของการค้าของอินเดียบอกเอเชีย ทำให้อินเดียให้ความสำคัญต่อข้อตกลงการค้าเสรีเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการปฏิรูปภายในประเทศอินเดียเองและเพื่อเชื่อมโยงอินเดียบอกภูมิภาค สังเกตได้จากการมีข้อตกลงการค้าเสรีกับสิงคโปร์ และในอนาคตจะมีการขยายให้ครอบคลุมอาเซียน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศจีนในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียบอกปากีสถานมีการพัฒนาในทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งสองประเทศก็ยังคงระมัดระวังในเรื่องของความร่วมมือและสงวนท่าทีในการแก้ไขปัญหาที่ยังคงค้างคามาดั้งแต่ในอดีต ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าอินเดียไม่สามารถผงาดได้เพียงลำพัง แต่จะต้องให้ประเทศต่างๆ ในเอเชียได้เติบโตขึ้นตามไปด้วย

พลังอำนาจที่อ่อนโยน (Soft Power)

ความสำคัญของพลังอำนาจที่อ่อนโยนและการย้ายฐานอิทธิพลของโลก

คำว่า พลังอำนาจที่อ่อนโยน อาจไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจน แต่ความหมายโดยกว้างของพลังอำนาจดังกล่าวคือ ความสามารถที่ประเทศใดประเทศหนึ่งสามารถดึงดูดการสนับสนุนและความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันจากสังคมหรือรัฐบาลอื่น โดยไม่ใช้การบังคับ พลังอำนาจที่อ่อนโยนกับพลังอำนาจที่แข็ง (Hard Power) มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะที่พลังอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจสามารถทำให้เกิดความยำเกรงได้ แต่ในขณะเดียวกันคุณค่าเชิงบวกที่เกิดจากความประสงค์ก็มีบทบาทที่สำคัญด้วยเช่นกัน

ในลักษณะเช่นนี้ รัฐบาลจะใช้พลังอำนาจที่อ่อนโยนในการสร้างศักดิ์ศรีและอิทธิพล เพื่อดำรงไว้ซึ่งอำนาจและลดความหวาดระแวงต่อการใช้พลังอำนาจที่แข็ง ถึงแม้ว่าการใช้พลังอำนาจที่อ่อนโยนนี้อาจไม่ถือว่าขาดความชอบธรรม แต่การใช้พลังอำนาจที่อ่อนโยนสามารถกระทำได้ค่อนข้างยาก นอกจากนี้พลังอำนาจที่อ่อนโยนยังสร้างขึ้นได้ยาก (อาจต้องใช้เวลานาน) และยิ่งยากขึ้นอีกหากต้องสร้างขึ้นใหม่อีกครั้ง

อิทธิพลของพลังอำนาจที่อ่อนโยนของจีน

เป็นที่แน่ชัดว่าจีนได้ให้ความสำคัญต่อการใช้พลังอำนาจที่อ่อนโยนในการได้มาซึ่งผลประโยชน์ของตน โดยตามวัฒนธรรมของจีน ซึ่งมีองค์ประกอบของระยะเวลาและความหลากหลายแล้ว ทำให้จีนมีพลังอำนาจที่อ่อนโยนสูง การจัดการแข่งขันโอลิมปิกของจีนในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ ทำให้เห็นได้ว่าจีนสามารถเพิ่มพลังอำนาจที่อ่อนโยนในภูมิภาคได้อย่างมาก และสื่อกระจายความคิดของจีนได้อย่างกว้างขวาง

ภายหลังจากเหตุการณ์ ๙/๑๑ ในสหรัฐฯ จะเห็นได้ว่าพลังอำนาจที่อ่อนโยนของสหรัฐฯ นั้นลดลงเป็นอย่างมาก ในขณะที่ของจีนนั้นเพิ่มมากขึ้น ผนวกกับการเป็นขั้วเดียวของสหรัฐฯ เปรียบเทียบกับการเป็นหลายขั้วของจีน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ด้วย

พลังอำนาจที่อ่อนโยนของสหรัฐฯ

พลังอำนาจที่อ่อนโยนของสหรัฐฯ เริ่มลดน้อยลง โดยเฉพาะภายหลังจากเหตุการณ์ ๙/๑๑ ซึ่งมีผลกระทบต่ออิทธิพลของสหรัฐฯ ในด้านต่างๆ อาทิ ความโปร่งใส ความหลากหลาย คุณค่า และวัฒนธรรม อีกทั้งท่าทีของสหรัฐฯ ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ เช่น การประกาศสงคราม war on terror สงครามในอิรักและอัฟกานิสถาน การปฏิบัติต่อนักโทษใน Abu Gharaib และ Guantanamo Bay รวมทั้งการเคร่งครัดในการออกระเบียบการออกวีซ่าสหรัฐฯ ส่งผลให้พลังอำนาจลดน้อยลง และทำให้สหรัฐฯ ถูกมองว่ามีความพยายามในการสร้างพลังอำนาจขั้วเดียวและมีความเย่อหยิ่ง ในทางกลับกันจีนซึ่งเคยพยายามหลีกเลี่ยงการเกิดของหลายขั้วอำนาจ จนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๙๗๒ กลับถูกมองว่าเปิดกว้างให้มีการเกิดหลายขั้วอำนาจมากขึ้น

พลังอำนาจที่อ่อนโยนของอาเซียน

ความร่วมมือระดับพหุภาคีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงอาจเป็นฐานให้เกิดพลังอำนาจที่อ่อนโยนในภูมิภาคระบบความร่วมมือพหุภาคีดังกล่าว อาจทำให้เกิดการสร้างสมดุลของพลังอำนาจ และการสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

บทสรุป

อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่กำลังเกิดขึ้นจากการกระจายพลังอำนาจและอิทธิพลในภูมิภาคและทั่วโลก โลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและความร่ำรวยในประวัติศาสตร์โลก สภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกทำให้ภูมิภาคนั้นได้กลายเป็นผู้นำ จนเกิดคำจำกัดความที่ว่า Pacific Century

ถึงแม้ว่าอาจมีปัญหาอุปสรรคในการเติบโตอยู่บ้าง แต่สถานการณ์ในภูมิภาคยังคงจัดได้ว่ามีเสถียรภาพ โดยอาเซียนยังคงเป็นผู้นำในการจัดตั้งกลไกของความร่วมมือและการบริหารจัดการต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพลังอำนาจและอิทธิพล

จีนได้กลายเป็นพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ในขณะที่อินเดียและรัสเซียได้เพิ่มศักยภาพความแข็งแกร่งอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองก็ได้มีการเสริมสร้างความร่วมมือระดับพหุภาคีเพื่อก้าวต่อไปและปกป้องผลประโยชน์ของตน

การเสริมสร้างขีดความสามารถของภูมิภาคในการเผชิญสิ่งท้าทายในอนาคตยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดความมั่นคงและมั่นคงในภูมิภาคโดยภาพรวม

ประเด็นที่ควรหยิบยกขึ้นผลักดันในที่ประชุมฯ

๑. ไทยควรแสวงหาประโยชน์จากกรอบความร่วมมือ EAS (East Asia Summit) ซึ่งขณะนี้กำลังขยายบทบาทมากขึ้น ร่วมกับการที่ไทยมีจุดแข็งด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงของอาเซียน ผลักดันในประเด็นที่จะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของอาเซียนต่อไป คือ ๑) การขยายกรอบความร่วมมือด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในระดับพหุภาคี ๒) ความร่วมมือในกลุ่มแม่น้ำโขง และ ๓) การปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หากไทยสามารถวางบทบาทเป็น “ผู้เล่น” ในภูมิภาคที่เหมาะสม และบริหารจัดการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่ไทยมีความพร้อมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ย่อมเอื้อประโยชน์ต่อไทยในฐานะผู้ถ่วงดุลอำนาจในภูมิภาคได้

๒. พิจารณาแนวคิดในการผลักดันให้การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ซึ่งปัจจุบันขยายไปสู่การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม ๘ ประเทศคู่เจรจา (ADMM+8) เข้าไปมีส่วนร่วมในเวที EAS ได้ในฐานะเป็นคลังสมอง (Think Tank) หลักของ EAS โดยให้ กท. ดำเนินงานร่วมกับ กต. แบบบูรณาการในเชิงรุก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงของกลาโหมอาเซียนให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

*****

สถานการณ์ระหว่างประเทศและภายในภูมิภาค : ด้านการเมืองและความมั่นคง

การเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค

แม้ว่าความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิกยังคงมีอยู่ในหลายประเด็น เช่น ความตึงเครียดอันเนื่องมาจากปัญหาในคาบสมุทรเกาหลี การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนในทะเลจีนใต้ของจีนและอาเซียน ความขัดแย้งระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับกัมพูชา ปัญหาการก่อการร้ายในไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ตลอดจนการสู้รบภายในของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะภายในฟิลิปปินส์ และเมียนมาร์ แต่ก็มี ความพยายามสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคโดยประเทศต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ผ่านทางการประชุมกลไกระหว่างประเทศที่สำคัญคือ การประชุมสุดยอดอาเซียนและการประชุมที่เกี่ยวข้อง เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ARF) การประชุมอาเซียน+๓ และการประชุม East Asia Summit การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับต่างๆ การประชุมทางวิชาการทั้งระดับ Track 1 และ Track 2 และการประชุมทวิภาคีหลายกรอบ การดำเนินการเหล่านี้มีส่วนในการป้องปรามไม่ให้ความขัดแย้งลุกลาม แม้ว่าจะไม่สามารถขจัดความขัดแย้งให้หมดไปได้

สถานการณ์คาบสมุทรเกาหลี

๑. สถานการณ์ทั่วไป ประเทศสมาชิกการเจรจาหกฝ่าย ได้เสนอขั้นตอนการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่ายด้วยการหารือ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย การหารือทวิภาคีเกาหลีเหนือ-ใต้ การหารือทวิภาคีเกาหลีเหนือ-สหรัฐฯ ตามด้วยการเจรจาหกฝ่าย และปัจจุบันเริ่มมีความคืบหน้าแล้ว ดังนี้

๑.๑ การหารือทวิภาคีเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ หลังจากเหตุการณ์ประท้วงระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ที่เกาะยอนเปียง ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ เกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้จัดการหารือทวิภาคีขึ้นเป็นครั้งแรกในระหว่างการประชุมอาเซียน ว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum-ARF) ที่บาห์ลี อินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒๒ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะมีบทบาทนำในการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่าย

๑.๒ การหารือระหว่างเกาหลีเหนือกับสหรัฐฯ เกาหลีเหนือและสหรัฐฯ จัดการประชุมหารือทวิภาคีครั้งแรกในรอบ ๑๙ เดือน ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ที่นครนิวยอร์กเกี่ยวกับแนวทางการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่าย โดยสหรัฐฯ เสนอแนะให้เกาหลีเหนือแสดงความจริงใจที่จะยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์ ก่อนจะเริ่มการเจรจาหกฝ่ายอีกครั้ง ทั้งนี้สหรัฐฯ จะประสานงานอย่างใกล้ชิดกับประเทศคู่เจรจาที่เหลือเกี่ยวกับการดำเนินการขั้นต่อไป เพื่อรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่ายในขณะที่เกาหลีเหนือออกแถลงการณ์ภายหลังการหารือดังกล่าวว่า เกาหลีเหนือประสงค์รื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่ายในโอกาสแรกโดยปราศจากเงื่อนไข ส่วนฝ่ายเกาหลีใต้ได้แสดงความเห็นว่าในขณะนี้ยังไม่สามารถคาดหวังได้มากนักเกี่ยวกับการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่าย

๑.๓ ความเคลื่อนไหวของประเทศสมาชิกการเจรจาหกฝ่ายอื่นๆ จากความคืบหน้าในการหารือทวิภาคีดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้บรรยากาศในคาบสมุทรเกาหลีในขณะนี้คลายความตึงเครียดลง โดยประเทศสมาชิกกลุ่มการเจรจาหกฝ่ายอื่นๆ ได้หารืออย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับแนวทางการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่ายอย่างต่อเนื่องสรุปท่าทีและการดำเนินการของแต่ละประเทศได้ดังนี้

๑.๓.๑ จีน ต้องการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่ายและมีการหารืออย่างใกล้ชิดกับเกาหลีเหนือเพื่อโน้มน้าวให้เกาหลีเหนือยอมกลับเข้าสู่การเจรจาหกฝ่าย ซึ่งล่าสุดนายคิม คี - ความ รัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงการต่างประเทศ คนที่ ๑ ของเกาหลีเหนือ ได้หารือกับนายอู๋ ต้าเหว่ย ผู้แทนการเจรจาหกฝ่ายของจีน เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับผลการหารือระหว่างเกาหลีเหนือกับสหรัฐอเมริกา

๑.๓.๒ ญี่ปุ่น ยืนยันท่าทีร่วมกันกับเกาหลีใต้และสหรัฐฯ ว่า ก่อนจะรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่าย ต้องมีการหารือหรือดำเนินการเกี่ยวกับกรณีเกาหลีเหนือเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียม และเกาหลีเหนือจะต้องปรับปรุงความสัมพันธ์กับเกาหลีใต้ให้ดีขึ้น รวมทั้งทั้งสามประเทศจะร่วมเป็นพันธมิตรเพื่อรับมือภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ โดยทั้งสามประเทศได้จัดการหารือไตรภาคีระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเพื่อประสานท่าทีร่วมกันแล้ว ๒ ครั้ง

๑.๓.๓ รัสเซีย สนับสนุนการเจรจาหกฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี แต่ก็ไม่สนับสนุนการใช้มาตรการคว่ำบาตรเพื่อแก้ไขปัญหา จึงริเริ่มโครงการทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะความร่วมมือไตรภาคีระหว่างเกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ และรัสเซีย เช่น การสร้างท่อก๊าซเชื่อมโยงรัสเซีย ผ่านเกาหลีเหนือไปยังเกาหลีใต้ การเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟในคาบสมุทรเกาหลีกับเส้นทางสายทรานส์ไซบีเรียของรัสเซีย โดยล่าสุดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและการค้าเกาหลีใต้เดินทางเยือนรัสเซีย ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ และได้พบปะหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรัสเซียเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีและการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่าย โดยทั้งสองฝ่ายสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคาบสมุทรเกาหลีอย่างสันติ และจะร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการรื้อฟื้นการเจรจาหกฝ่าย ทั้งนี้ มีการประเมินโดยสถาบันวิชาการว่า รัสเซียเริ่มเปลี่ยนท่าทีหันไปเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเกาหลีใต้

๒. พัฒนาการล่าสุดในสถานการณ์คาบสมุทรเกาหลี

๒.๑ เหตุการณ์อุทกภัยในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ ส่งผลให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือเริ่มมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น โดยเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ รัฐบาลเกาหลีใต้ประกาศให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบอุทกภัยชาวเกาหลีเหนือในรูปของสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ยารักษาโรค และอาหารฉุกเฉินสำหรับเด็ก มูลค่ารวม ๔.๗๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มเติมจากแบ่งจำนวน ๒,๕๐๐ ตัน ที่รัฐบาลเกาหลีใต้ได้อนุญาตให้กลุ่มภาคประชาสังคมเกาหลีใต้ส่งมอบแก่สถานเลี้ยงเด็ก โรงพยาบาลเด็ก และโรงเรียนอนุบาล และอุปกรณ์ตรวจโรคมาลาเรีย ระบบอัลตราซาวด์ ๒ เครื่อง ที่มอบให้แก่โรงพยาบาลในเกาหลีเหนือก่อนหน้านี้ แต่รัฐบาลเกาหลีใต้ยังปฏิเสธที่จะส่งความช่วยเหลือด้านอาหาร (ข้าวและธัญพืช) ให้แก่เกาหลีเหนือในขณะนี้ เนื่องจากเกาหลีใต้ยังคงอยู่ระหว่างการพิจารณา โดยหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างใกล้ชิดกับสหรัฐฯ

๒.๒ อย่างไรก็ดี แม้ว่าเกาหลีเหนือจะมีท่าทีเชิงบวกมากขึ้นและเริ่มเปิดเจรจากับเกาหลีใต้บ้างแล้ว แต่เกาหลีเหนือก็ยังคงแสดงความแข็งกร้าวให้เห็นเป็นระยะ ดังเช่นเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ เกาหลีเหนือได้ออกแถลงการณ์ว่า การซ้อมรบประจำปี Ulchi Freedom Guardian ของเกาหลีใต้กับสหรัฐฯ ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถือเป็น การเตรียมพร้อมทำสงครามนิวเคลียร์กับเกาหลีเหนือและเป็นการยั่วยุ ซึ่งเกาหลีเหนือพร้อมจะโจมตีกลับด้วยอาวุธนิวเคลียร์เช่นกัน และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ หน่วยงานความมั่นคงเกาหลีใต้รายงานว่า เกาหลีเหนือยิงปืนใหญ่ไปยังเกาหลีใต้ โดยกระสุนทั้งหมดตกลงในทะเลบริเวณเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเล (Northern Limit Line) ใกล้เกาะยอนเปียง ทำให้เกาหลีใต้ยิงปืนใหญ่เพื่อเตือนและตอบโต้เกาหลีเหนือ แต่เกาหลีเหนือได้ปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้ยิงปืนใหญ่ดังกล่าว โดยอ้างว่าเสียงระเบิดที่เกาหลีใต้ได้ยินมาจากการดำเนินการก่อสร้างขนาดใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียง และได้ประท้วงคำกล่าวอ้างของเกาหลีใต้ด้วย

การต่อต้านการก่อการร้าย

๑. สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคและในไทย

กลุ่ม Jemaah Islamiyah (JI) ยังเป็นกลุ่มก่อการร้ายที่อันตรายที่สุดในภูมิภาค แม้ถูกทางการอินโดนีเซียปราบปรามอย่างหนัก โดยในไทยยังไม่ปรากฏความพยายามก่อการร้าย แต่การที่อัลกออิดะห์มีแผนการโจมตีผลประโยชน์ของต่างชาติในไทย ทั้งไทยยังเป็นที่ตั้งผลประโยชน์ของชาติตะวันตกและพันธมิตร หน่วยความมั่นคงจึงควรตื่นตัวระมัดระวังภัยก่อการร้ายดังกล่าว

๒. กฎหมายของไทยในการดำเนินคดีการก่อการร้าย

ไทยมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๕/๑ - ๑๓๕/๔ ใช้ในการดำเนินคดีการก่อการร้าย ส่วนการดำเนินคดีกับผู้ก่อการร้ายสามารถใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๓ (กบฏ) อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายใน จชต. ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะการจับกุมผู้บริสุทธิ์อาจทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างแนวร่วม

๓. การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีความสัมพันธ์กัน โดยการก่อการร้ายมีความซับซ้อน และป้องกันได้ยากขึ้นจากปัจจัยด้านเทคโนโลยี ส่วนอาชญากรรมข้ามชาติขยายความรุนแรง เนื่องจากมีเงินทุนสนับสนุนจำนวนมาก ดังนั้นความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นต่อความมั่นคงในภูมิภาค โดยเรื่องสำคัญที่ควรติดตาม คือ ยาเสพติด การก่อการร้ายโดยใช้ชีวภาพ และการก่อการร้ายโดยใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีเวทีการพูดคุย ทั้งในระดับระหว่างประเทศ และระดับกลุ่มคนที่มีความแตกต่าง (เชื้อชาติ วัฒนธรรม และศาสนา) เพิ่มความรับผิดชอบร่วมกันในมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ระมัดระวังและรักษาจุดยืนของการไม่กระทบสิทธิมนุษยชน รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือ เช่น การบังคับใช้กฎหมาย และการปราบปรามโจรสลัด

๔. ข้อพิจารณา

แม้หน่วยงานความมั่นคงของไทยได้ตระหนัก ถึงความจำเป็นในการร่วมมือ เพื่อสร้างเครือข่ายในงานต่อต้านการก่อการร้าย แต่การขาดยุทธศาสตร์และแผนที่ชัดเจน นอกจากจะทำให้หน่วยงานเหล่านั้นประสบปัญหาวิธีการในการร่วมมือแล้ว ยังทำให้ความร่วมมือที่เกิดขึ้น มักดำเนินไปในลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเมื่อความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้นต้องยุติลง ย่อมกระทบความต่อเนื่องในการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ส่วนการก่อการร้ายในอาเซียนส่วนใหญ่มีเป้าหมายภายในประเทศ การแก้ไขจึงควรเน้นหนักการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายโดยตรง ควบคู่กับการใช้ยุทธศาสตร์เอาชนะความคิดและจิตใจประชาชน

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

เครือข่ายอาชญากรรมที่มีการจัดตั้ง (Organized crime) กำลังเป็นองค์กรผิดกฎหมายข้ามชาติที่เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความร้ายแรงของทุกประเทศ องค์กรที่ใหญ่และมีความสัมพันธ์กว้างขวางหลายมิติในหลายประเทศที่สำคัญ คือ เครือข่ายมาเฟียรัสเซีย ที่ประสบความสำเร็จจากการควบคุมตลาดมิดยยุโรปหลังสงครามเย็น โดยควบคุมธุรกิจขนาดใหญ่รายได้สูง เช่น จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ให้แก่รัฐบาลหรือฝ่ายต่อต้านในโลกที่สาม ไปจนถึงธุรกิจอื่น เช่น การลักลอบลำเลียงยาเสพติดและค้ายาเสพติด เครือข่ายแก๊งของจีน ที่ขยายเครือข่ายไปยังชุมชนโพ้นทะเลชาวจีนทั่วโลก ทำธุรกิจผิดกฎหมายหลายด้านและส่งเงินผ่านทางวิธีโพยก๊วน ซึ่งตรวจจับได้ยาก และเครือข่ายค้ายาเสพติดของโคลัมเบีย (cartel) ที่ไม่เพียงแต่จะดำเนินธุรกิจด้านยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่นๆ เช่น การลักพาตัว ปัจจุบันเครือข่ายเหล่านี้และกลุ่มที่เล็กกว่าอื่นๆ ได้สร้างความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกว่าเดิม มีอุปกรณ์ทันสมัย การบริหารที่เป็นระบบ และมีแนวร่วมที่หลากหลายครอบคลุมทุกวงการ จึงเป็นการยากต่อการขจัดปัญหา

ในไทยเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติแฝงตัวอยู่นานแล้ว โดยกลมกลืนกับท้องถิ่น มีธุรกิจบังหน้า เช่น บาร์เบียร์รัสเซียในพัทยา รีสอร์ทของแก๊งแบนดิโดสในสมุย และการค้าเพชรของชาวแอฟริกัน

ปัญหายาเสพติด

จากเดิมที่ยาเสพติด ๒ กลุ่ม คือโคเคนในทวีปอเมริกาและเฮโรอีนในเอเชีย แบ่งแยกตลาดอย่างเด็ดขาดในศตวรรษที่ ๒๐ แต่ปัญหาเสพติดปัจจุบันมีความหลากหลาย ผลิตง่าย และยกระดับหลายชนิดขึ้นเป็นสินค้าปริมาณมาก ครอบคลุมตลาดเป็นวงกว้าง เช่น ยาอี (ecstasy) ยาบ้า (Meta amphetamine) และยาเสพติดพันธุ์ผสมต่างๆ โดยเครือข่ายที่สำคัญในอเมริกาเป็นกลุ่ม cartel ในอเมริกากลางและใต้ คือ เม็กซิโกและโคลัมเบีย ในเอเชียเป็นชนกลุ่มน้อยที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านรัฐบาลเมียนมาร์ เช่น กองทัพรัฐว้า และกองทัพปลดแอกรัฐฉาน นอกจากนี้กลุ่มตาลีบันในอัฟกานิสถานก็ผลิตยาเสพติดมากขึ้นเพื่อหารายได้ในการสู้รบกับชาติตะวันตก ปัญหาเสพติดกระทบต่อไทย เนื่องจากเป็นทั้งตลาดและเส้นทางลำเลียงของวัตถุดิบ (สารตั้งต้น) และการออกสู่ประเทศที่สาม รายได้ที่สูงคุ้มค่าเสี่ยง ทำให้ผู้ค้า/ขนส่งยาเสพติด มีจำนวนมาก กล้าหาญ และมีอาวุธที่ทันสมัยมากขึ้น จึงเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศและนานาชาติที่สำคัญ

กระบวนการสันติภาพในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ

การเรียกร้องประชาธิปไตยในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือเริ่มต้นตั้งแต่ ๑๘ ค.ศ.๕๓ เมื่อมีการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลตุนิเซีย การเดินขบวนประท้วงรัฐบาลประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลางและแอฟริกาในลักษณะเดียวกันนี้แพร่กระจายอย่างต่อเนื่องไปยังบาร์เรน ซีเรีย เยเมน อียิปต์ ลิเบีย จอร์แดน โมร็อกโค โอมาน และที่อื่นๆ โดยประชาชนเป็นศูนย์กลางการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของประเทศดังกล่าวซึ่งยังปกครองในระบอบอำนาจนิยม การประท้วงในหลายประเทศเกิดความรุนแรงอันเนื่องมาจากการปะทะกันระหว่างประชาชนกับกองกำลังของรัฐบาล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายประเทศ โดยรัฐบาลตุนิเซีย อียิปต์ เยเมน และลิเบียถูกโค่นล้ม ขณะที่รัฐบาลซีเรียได้รับแรงกดดันจากนานาชาติอย่างหนักหน่วง

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนอกจากจะบ่งชี้ถึงการเติบโตของกระแสประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในดินแดนที่การปกครองส่วนใหญ่ยังเป็นแบบอำนาจนิยม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้รับการแสวงประโยชน์จากชาติตะวันตกที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตน โดยการสนับสนุนประชาชนให้โค่นล้มผู้ปกครองที่เป็นปฏิปักษ์กับชาติตะวันตก เช่น พ.อ. Muammar Gaddafi ของลิเบีย และประธานาธิบดี Bashar al-Assad ของซีเรีย ทั้งยังใช้กำลังผ่านทางนาโต้ต่อบางประเทศ เช่น ในลิเบียอีกด้วย

คาดว่าซีเรียน่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบเดียวกับลิเบีย แต่ใช้เวลานานกว่าและมีตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่า เช่น อิสรเอลและอิหร่านอาจจะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตามหากนาโต้โจมตีซีเรีย คาดว่ารัฐบาลซีเรียจะไม่สามารถทานกำลังได้และถูกโค่นล้มในที่สุด ส่งผลให้กลุ่มก่อการร้ายเช่นเฮซบอลเลาะห์ในเลบานอนขาดการสนับสนุน อีกทั้งอิหร่านจะถูกจำกัดกรอบในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น

*****